

Deniz Güvensoy Resmi Üzerine

“Hayır, sanat bir iletişim değil, enformasyon-karşı enformasyon filan değildir. Bir tanım gibi davranamayacağım bir fikir ileri süreyim yine de: Sanat, ölüme karşı dirençtir...”

Ne türden bir direnç acaba? Lascaux mağaralarında beş bin yıldır durup bekleyen duvar resimleri, işte direnmekteler.

Ama ölüme karşı direncin ikinci bir tarzıyla bir buluşması vardır sanatın: Yani insanların kavgasıyla; ölüme, tahakküme, baskılara karşı umutlu kavgasıyla...”

Gilles Deleuze

Çağdaş sanatın ifade biçimlerini çokça genişlettiği ve çeşitlendirdiği bir dönemde, resim sanatı, kendi özüne ait imkânları arttırarak varlığını sürdürmeye devam ediyor. Yeni iletişim teknolojilerinin şekillendirdiği yeni toplumsallaşma biçimleri ortaya çıkmaktadır ve doğal olarak sanatın bu araçları sonuna kadar kullanarak kendine ait geniş alanlar açtığı ortadadır. Bu süreçte, bu yeni alanın Adornocu anlamıyla özerklik ilkesini koruyarak ‘gösteri’nin bir parçası olmaktan sürekli kaçtığı ve kod kırıcı kültürel direniş olanaklarını ortaya koyduğunu söylemek mümkündür. Diğer yandan da kapitalizmin temellendirdiği ağ kendinden kaçanı yakaladığı yerde yeniden kodlamakta ve süreç, kültürel alandaki sabitlenmesi pek mümkün görünmeyen karmaşık ilişkiler, çatışmalar ve bir yönüyle de kovalamacalara benzer durumlarla kendisini göstermektedir.

Resim sanatı günümüzde bu çok genişlemiş ifade araçlarının yanında daha geleneksel bir tür olmakla birlikte kendi içerisinde imkânlarını bir yandan güncel sanatın içerisinde varlığını sürdürerek diğer yandan da güncel koşulları ve sorunsalları konu ederek yeniden üretmektedir. Bu açıdan genç kuşak ressamların çalışmaları, resim sanatının sınırlarını özgün imgelemlere açarak yüzeyden çok derine doğru genişleyen bir ‘çokluk’ ortaya koymaktadır. Bu, ilişkisel sanat paradigmasının içine giren bir biçim olmamakla birlikte, buradan gelen bir etkileşim kendisini göstermekte ve zenginleşen resim pratiklerini işaret etmektedir.

Deniz Güvensoy resmi hem ‘meselesi’ hem de ifade biçimi açısından içinde bulunduğu gerçekliği konu alır. Bu durum paradoksal biçimde tam da gerçekliğin yitirildiği bir durumdur. Sanatın zamanı ve mekânı yeniden tanımlayan ve bildiğimiz gerçekliği yitirmemize neden olan etkileri, geç kapitalist toplumda bireyi tüketim adına sürekli manipüle edildiği ve denetim mekanizmalarının içine dâhil edildiği ağır bir yabancılaşma ve şeyleşme durumuna sürükler. Buradaki temel sorun, zihinsel bu derece pompalanarak kuşatıldığı bu noktada, kişilerin bedenleri ve doğa ile nasıl bir ilişki kurabilecekleridir. Deniz Güvensoy’un resmi bu sorunsallar temelinde kendini gösterir.

Protez Olarak Bilgisayar

İnsan ürettiği ilk aletlerden başlayarak protezli bir canlıdır. Bu yönden üretmiş olduğu tüm teknolojiler bir yandan insanı doğaya üstün hale getirirken diğer tarafıyla da bir açıdan daha da güçlü ama sonuç itibarıyla sakat bir varlık haline getirmiştir. Bu beden sosyal olarak kurulduğu gerçeğine dayanmaktadır. Modernite içinde beden Decartesci anlamda aklın bir protezi olarak algılanmakla birlikte kendi içerisinde bütünlüklü ve sınırları korunmuş bir yapıda idi. Elbette bu sanayileşen kapitalizmin ihtiyacı olan kol ve kafa gücünü üreten

'kapatılmış' bedendi. Günümüzde ise beden gitgide silikleşmekte ve işlevsizleşmektedir. Bu bilgisayarın bir protez olmasının da ötesine geçerek sanal olanın akışkan ve müphem alanının parçası haline gelmiş olmamızdan kaynaklanmaktadır. Artık ne somut bedenler ne de fizik-mekanlara ihtiyaç vardır; yeni bir sosyoloji dinamiği kendini web ağının içinde bulmaktadır.

Deniz Güvensoy resminde bu problematik dışarıdan bakan bir üçüncü kişinin tarafsız gözlemi gibi ortaya konulmakta. Bilgisayarla bütünleşmekte olan öznenin kaybetmeye başladığı zaman ve mekân algılamaları ve git gide daha çok yabancılaştığı kendi ve diğerlerinin bedenleri. Resimlerde kimi zaman ortaya çıkan mekân perspektifleri, bu üçüncü tarafsız gözün kişiyi sabitleme girişimleri gibi de okunabilir. Böylece resimler virtüel olan ile aktüel olan arasındaki geçişleri aynı zamanda barındırır. Bu yönüyle de gerçeküstücü bir dil farklı bir stratejinin parçası olarak ortaya konulmaktadır.

İngeselden Simgesele

Deniz Güvensoy resmi, gerçekliği ele alış stratejisi ile gerçeküstücülüğün bilindik yollarından sapmaktadır. Lacan insan yavrusunun anneden koparak toplumsal alana girişini imgesel alandan simgesel olana geçiş olarak tarif eder. Bu geçiş bir yanı sıra özerk toplumsal bir öznenin sürekli bir eksikliği anlamına da gelmektedir. Bu kaçınılmaz eksik, öznenin arzu alanının da dinamiğidir denilebilir. Bu yönden Deniz Güvensoy resimlerinde arzu dışarıdakinde, yani üçüncü gözdendir. Bu göz ressamın ve izleyicinin ortak gözüdür ve imgeselden simgesele, somut nesnelere, bedenlerin ve mekânların gerçek ile arasındaki mesafe açısından ifadenir. Sanal gerçekliğin sabitlenemez akışkanlığı ile parçalanmışlık duygusu imgelem bombardımanı olarak bir kolaja dönüşür. Bu kolaj içerisindeki tanımlı nesnelere ve kimi zamanda gerçekçi perspektifler, imgeselden simgesele geçişin kayıtları olarak değerlendirilebilir.

Bu noktada kompozisyon içindeki resimsel olan boya ve desenler ile kolajın fotoğrafsal öğeleri arasında kimi zaman bütünleşen kimi zaman uzaklaşan imge parçaları diyalektik bir oluşun resimsel parçaları olarak izleyiciyi yormaktadır. Bu; Deniz Güvensoy resminin direniş estetiğini işaret eder bizlere. Resimsel dil arzusunun asla tatmin edilemez eksikliğine açılmaktadır. Tutarlı bir bütünden ziyade hareket halindeki bir sürümceme durumu. İzleyici asla hâkim olamayacağı ve kazanamayacağı bir sürece dâhil olur ve kendi ruhsal parçalanmışlığını duyumsar. Eksiklik duygusu daha da güçlenirken arzu daha belirgin hale gelir. Bu da çarpıcı renkler ve yoğunluklar olarak resimlerinde kendisini göstermektedir. Bu yönden Deniz Güvensoy resmi, resim sanatının bir medium olarak olanaklarını kullanarak izleyiciye özdeşlik kurduğu ölçüde yabancılaştığı, zorlu ama etkileyici bir sanatsal deneyim alanı sunar.

Efe Korkut Kurt